

Brexit sekas Latvijā

Pārskats par būtiskajām izmaiņām tiesību piemērošanā pēc

Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības

2020. gada 31. janvārī notika Apvienotās Karalistes (AK) izstāšanās no Eiropas Savienības (ES) jeb Brexit ar pārejas periodu līdz 2020. gada 31. decembrim. 2021. gada 1. janvārī stājās spēkā “Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses” (Nolīgums), kas novērsa bez-vienošanās jeb “cietā” Brexit iestāšanos, tostarp paredzot labvēlīgākus tirdzniecības nosacījumus salīdzinājumā ar Pasaules Tirdzniecības organizācijas līgumu noteikumiem.

COBALT komanda piedāvā pārskatu par būtiskākajām Brexit sekām Latvijā un aktuālajām izmaiņām tiesību normu piemērošanā, tostarp attiecībā uz nodarbinātību, nodokļiem, muitu un tirdzniecību, tiesvedībām AK un ES dalībvalstu tiesās un spriedumu izpildi, intelektuālā īpašuma aizsardzību un darījumiem ar nekustamo īpašumu.

Nodaļu īsceļi

1. Britu pilsoņu uzturēšanās un nodarbinātība Latvijā
2. Nodokļi, muita un tirdzniecība
3. Tiesvedība Apvienotās Karalistes un ES dalībvalstu tiesās un spriedumu izpilde
4. Intelektuālā īpašuma tiesības
5. Darījumi ar nekustamo īpašumu

Britu pilsoņu uzturēšanās un nodarbinātība Latvijā

AK pilsoņu un viņu ģimenes locekļu, kas uzturējās Latvijā līdz 2020. gada 31. decembrim, tiesības uzturēties un strādāt Latvijā

Līdz 2021. gada 30. jūnijam AK pilsoņiem, kas likumīgi uzturējās Latvijā līdz 2020. gada 31. decembrim (personai izsniegta Savienības pilsoņa reģistrācijas apliecība) un kas vēlas turpināt uzturēties Latvijā, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē jāiesniedz pieteikums jauna uzturēšanās tiesības apliecinoša dokumenta pieprasīšanai.

AK pilsoņu ģimenes locekļiem arī jāiesniedz pieteikums jaunas uzturēšanās atļaujas saņemšanai, bet, ja AK pilsonis likumīgi uzturējies Latvijā līdz 2020. gada 31. decembrim un turpina uzturēties šobrīd, bet ģimenes loceklis vēl nav ieceļojis, tad pieteikuma iesniegšanas termiņš šim ģimenes loceklim ir trīs mēneši kopš ieceļošanas dienas, bet ne vēlāk kā līdz 2021. gada 30. septembrim.

AK pilsoņu, kas neuzturējās Latvijā līdz 2020. gada 31. decembrim, un viņu ģimenes locekļu tiesības uzturēties un strādāt Latvijā

Vai ir nepieciešama vīza?

AK pilsoņi var ieceļot un uzturēties Šengenas zonā ne vairāk kā 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā bez vīzas, ja viņu ieceļošanas pamats nav nodarbinātība.

Bezvīzu režīms piemērojams no 2021. gada 1. janvāra.

Lai ceļotu Šengenas zonā AK pilsoņiem būs nepieciešama tikai derīga pase, kuras derīguma termiņš nav ilgāks par desmit gadiem un kura būs derīga vismaz sešus mēnešus pēc ieceļošanas dienas.

Vai ir nepieciešams pieprasīt tiesības uz nodarbinātību?

Jā, ja vien persona nav:

- pastāvīgās uzturēšanās atļaujas vai Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā turētājs;
- termiņuzturēšanās atļaujas turētājs kā Latvijas pilsoņa, Latvijas nepilsoņa vai ārzemnieka, kas saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju, laulātais;
- termiņuzturēšanās atļaujas turētājs kā persona, kurai piešķirts Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss citā Eiropas Savienības dalībvalstī, vai kā šīs personas ģimenes loceklis, kas uzturējies Latvijā ar termiņuzturēšanās atļauju un vēlas būt nodarbināts Latvijas Republikā;
- termiņuzturēšanās atļaujas turētājs kā persona, kas veikusi ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, vai kā šīs personas ģimenes loceklis;
- termiņuzturēšanās atļaujas turētājs kā persona, kura ir iegādājusies un kurai pieder nekustamais īpašums, vai kā šādas personas ģimenes loceklis;
- termiņuzturēšanās atļaujas turētājs kā persona, kas veikusi finanšu ieguldījumus Latvijas Republikas kredītiestādē, vai kā šīs personas ģimenes loceklis;
- termiņuzturēšanās atļaujas turētājs kā tāda ārzemnieka ģimenes loceklis, kuram ir piešķirtas tiesības strādāt pie konkrēta darba devēja vai tiesības veikt komercdarbību.
- nosūtīta veikt darbu Latvijā no citas ES/EEZ valsts vai Šveices uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas sešu mēnešu laikā.

Personām, kuras neatbilst nevienam no iepriekšminētajiem nosacījumiem, no 2021. gada 1. janvāra ir nepieciešams pieprasīt vīzu vai uzturēšanās atļauju ar tiesībām uz nodarbinātību.

Galvenie soļi AK pilsoņu nodarbinātībai:

1. Darba devējs reģistrē vakanci Nodarbinātības valsts aģentūrā;
2. Darba devējs iesniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē ielūguma/izsaukuma pieprasījumu;
3. AK pilsonis Latvijas Republikas diplomātiskajā vai konsulārajā pārstāvniecībā ārvalstī iesniedz dokumentus vīzas vai uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai;

4. Vīzu ar tiesībām uz nodarbinātību izsniedz Latvijas Republikas diplomātiskā vai konsulārā pārstāvniecība ārvalstī, savukārt uzturēšanās atļauju ar tiesībām uz nodarbinātību izsniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Uzturēšanās atļauju ar tiesībām uz nodarbinātību saņēmušā AK pilsoņa ģimenes locekļiem, kuri pieprasa uzturēšanās atļauju kopā ar AK pilsoni, tiek piešķirtas tiesības uz nodarbinātību bez ierobežojumiem.

Darba tiesību eksperti

Toms Šulmanis

Partneris

toms.sulmanis@cobalt.legal

Alīna Ustinova

Jurista palīdzē

alina.ustinova@cobalt.legal

Nodokļi, muita un tirdzniecība

Līdz ar izstāšanos no ES, AK ir kļuvusi par trešo valsti arī muitas izpratnē, t.i., no 2021. gada 1. janvāra visas preces, kas tiek ievestas ES muitas teritorijā no AK vai kuras tiek izvestas no ES uz AK, ir pakļautas muitas uzraudzībai un kontrolei. Pārvietojot preces uz/no AK, ir jākārto tiesību aktos noteiktās muitas formalitātes. Vienlaicīgi Nolīgumā ir paredzēta preferenciāla tirdzniecība starp līgumslēdzējpusēm. Tas nozīmē, ka, importējot otras puses izcelsmes preces, tām tiek piemērota samazināta vai 0% ievadmuitas tarifa likme, ja preču izcelsme tiek apliecināta Nolīgumā paredzētajā veidā – ar eksportētāja sagatavotu paziņojumu par izcelsmi vai, ja importētāja rīcībā ir dokumentāri pierādāma informācija par to, ka ievestajai precei ir AK izcelsme.

AK daļa – Ziemeļīrija ir AK muitas teritorija, kamēr Īrijas Republika – ES muitas teritorija.

[Vairāk par izmaiņām muitas jomā EK vadlīnijās >>](#)

EORI numurs

Šobrīd, importējot preces ES, ir nepieciešams EORI numurs – ES muitas teritorijā unikāls identifikācijas numurs, ko muitas dienesti piešķir uzņēmējam vai citai personai, lai to reģistrētu muitas vajadzībām.

Importējot preces AK, būs nepieciešams jauns EORI numurs, kas tiks lietots tieši AK. Tāpat, ja preču muietošanai ES EORI numurs savulaik tika pieprasīts un izsniegts AK, tas ir pieprasāms no jauna citā ES dalībvalstī, jo ES tas vairs nebūs izmantojams.

Pakalpojumu sniegšana, MOSS reģistrācija

Sniedzot pakalpojumus AK reģistrētām personām, jāievēro tie paši nosacījumi, kas darbojas, sniedzot pakalpojumus personām trešajās valstīs. Attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu, Ziemeļīrija tiek uzskatīta par AK daļu – attiecīgi uz to attiecināmas tās pašas normas, kas attiecas uz AK (t.i., trešo valsti).

Lai sniegtu elektronisko sakaru, apraides un elektroniski sniegtus pakalpojumus ES teritorijā personām, kas nav PVN maksātāji, pakalpojumu sniedzējiem ir iespēja reģistrēties t.s. MOSS (mini one stop shop) režīmam. MOSS režīms dod iespēju sniedzot šos pakalpojumus PVN vajadzībām reģistrēties tikai vienā dalībvalstī, kur arī aprēķināt un deklarēt visu to dalībvalstu PVN, kurās atrodas pakalpojuma sniedzēja klienti, neapliekamās personas.

Ja persona ir reģistrējusies MOSS režīmam AK, šī reģistrācijas ir jāmaina un jāreģistrējas citā dalībvalstī. Ja šo pakalpojumu sniegšanai pakalpojumu sniedzējs ir reģistrējies Latvijā un pakalpojumus sniedz arī AK neapliekamām personām, jāievēro, ka AK ir Trešā valsts un MOSS režīms uz darījumiem ar AK vairs nav piemērojams.

PVN atmaksa citā DV

Personām, kas samaksājušas PVN citā dalībvalstī, lai nodrošinātu savu saimniecisko darbību Latvijā ir iespēja atprasīt citās dalībvalstīs samaksāto PVN. Parasti termiņš PVN atmaksas pieprasīšanai par gadu ir nākamā sekojošā gada 30. septembris.

PVN, kas samaksāts 2020. gadā AK, var pieprasīt līdz 2021. gada 31. martam. No 2021. gada, AK samaksāto PVN varēs pieprasīt līdzīgi kā no trešajām valstīm – saskaņā ar Padomes Trīspadsmito direktīvu, kas regulē PVN atmaksu trešo valstu sabiedrībām.

Preču atbilstības novērtēšana

Attiecībā uz preču atbilstības novērtēšanu puses ir vienojušās saglabāt ražotāju pašsertifikāciju, kas konkrētām precēm arī turpmāk nodrošinās vienkāršotu piekļuvi otras puses tirgum. Tomēr visām AK precēm, kas tiek ievestas ES, joprojām būs jāatbilst augstajām ES tehnisko noteikumu prasībām un standartiem, tostarp attiecībā uz pārtikas nekaitīgumu (piemēram, sanitārajiem un fitosanitārajiem standartiem) un produktu drošību. Precēm, kas tiks importētas no AK, vairs nevarēs tikt piemērots savstarpējās atzišanas princips.

Nodokļu tiesību eksperti

Sandija Novicka

Partnere

sandija.novicka@cobalt.legal

Sabīne Vuškāne

Nodokļu konsultāciju vadītāja

sabine.vuskane@cobalt.legal

Tiesvedība AK un ES dalībvalstu tiesās un spriedumu izpilde

ES un AK panāktā vienošanās par abu savstarpējo sadarbību – Tirdzniecības un sadarbības nolīgums – neietver noteikumus, kas regulētu starptautisko tiesisko sadarbību civillietās pēc Brexit, t.i., sākot ar 2021. gada 1. janvāri.

Lai arī pēc Brexit vairumā gadījumu vairs nav iespējams piemērot ES tiesību normas, kas attiecas uz pārrobežu tiesvedībām un civiltiesisko sadarbību, tas tomēr nenozīmē, ka ES dalībvalstu un AK turpmākajā sadarbībā starptautisko privāttiesību jomā valdīs pilnīgs tiesiskais vakuums.

Tiesvedībai un spriedumu atzīšanai un izpildei piemērojamā tiesiskā regulējuma ietvara noteikšana būs atkarīga no brīža, kurā tiesvedība ierosināta.

Piemērojamās tiesības līgumsaistībām un ārpuslīgumiskām saistībām

Neatkarīgi no tā vai tiesvedība ES dalībvalstu tiesās vai AK tiesās uzsākta pirms Brexit vai pēc, piemērojamā likuma noteikšanai tiesvedībās, kas saistītas ar AK, jāpiemēro līdz šim ES tiesību aktos ietvertie noteikumi.

Līdz Brexit uzsāktajās tiesvedībās, neatkarīgi no tā vai tās ierosinātas ES dalībvalstu tiesās vai AK tiesās, piemērojamā likuma noteikšanai līgumsaistībām un ārpuslīgumiskām saistībām jāpiemēro Roma I un Roma II regulas. Minētās regulas ES dalībvalstīm turpina būt saistošas, un to tiesās jāturpina piemērot arī gadījumā, ja tiesvedība ES dalībvalsts tiesā uzsākta pēc Brexit.

Saskaņā ar Roma I un Roma II regulām strīdam piemērojams tas likums, par kuru puses vienojušās, un puses var vienoties arī par jebkuras trešās valsts (tātad arī AK) likumu. Tādēļ Brexit nav mainījis ES dalībvalstu pienākumu ievērot pušu izvēli par piemērojamo likumu neatkarīgi no tā, vai tas būtu ES dalībvalsts vai jebkuras trešās valsts likums.

Roma I un Roma II regulu noteikumi jāturpina piemērot arī AK tiesās pēc Brexit uzsāktajās tiesvedībās, ja strīda pamatā esošais līgums noslēgts vai notikums, kas radījis kaitējumu, noticis līdz Brexit. Turklāt pat ja līgums ticis noslēgts vai notikums, kas radījis kaitējumu noticis pēc Brexit, AK tiesas turpinās piemērot Roma I un Roma II regulu noteikumus, jo AK likumdevējs tos ir pārņēmis savā nacionālajā regulējumā.

Jurisdikcija, spriedumu atzīšana un izpilde

Ņemot vērā, ka Regula Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās pēc Brexit AK vairs nav piemērojama un AK nav spējusi pievienoties minētās regulas ekvivalentam ES dalībvalstu attiecībās ar Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstīm (Islandi, Norvēģiju un Šveici) – Lugāno konvencijai, jurisdikcijas noteikšana un spriedumu atzīšana un izpilde ES dalībvalstu un AK starpā vairs nebūs tik vienkārša kā līdz Brexit.

Jānorāda, ka, iestājoties Brexit, AK no jauna ir pievienojusies Hāgas konvencijai par tiesas izvēles līgumiem (“Hāgas konvencija”), kas regulē jautājumus gan par jurisdikciju, gan arī spriedumu atzīšanu un izpildi. Tomēr jāņem vērā, ka Hāgas konvencijā ir ietverta virkne izņēmumu no tās piemērošanas jomas un tā attieksies tikai uz strīdiem, kuru pamatā ir vienošanās par tiesas izvēli (jurisdikcijas klauzula), kas noslēgta pēc Hāgas konvencijas stāšanās spēkā AK.

Turklāt vismaz šobrīd nepastāv vienota izpratne par brīdi, kurā Hāgas konvencija AK “stājās spēkā” – 2015. gada 1. oktobrī, kad Hāgas konvencijai pievienojās ES (t.sk. AK kā tās dalībvalsts), vai 2021. gada 1. janvārī, kad AK Hāgas konvencijai pievienojās patstāvīgi.

Gadījumos, kad Hāgas konvencija nav piemērojama, pusēm būs jāpiemēro valstu nacionālie tiesību akti, lai secinātu, kuras valsts tiesai ir jurisdikcija, kā arī kādā procesā un vai vispār iespējama pasludinātā sprieduma atzīšana un izpilde otrā valstī.

Praksē tas nozīmē, ka tiesvedībās, kas ierosinātas pirms Brexit, gan ES dalībvalstu tiesās, gan AK tiesās jurisdikcijas noteikšanai un spriedumu atzīšanai un izpildei jāpiemēro ES tiesību normas.

Ja prasība ietilpst kāda ES tiesību akta tvērumā, ES dalībvalstu tiesās jurisdikcijas noteikšanai jāturpina piemērot konkrētās ES tiesību normas arī pēc Brexit. Ja tiesvedība ES tiesību aktu tvērumos neietilpst, jurisdikcijas noteikšanai ES dalībvalstu tiesām pēc Brexit jāpiemēro savas nacionālās normas (t.sk. divpusējie (ja tādi ir) vai daudzpusējie starptautiskie nolīgumi, piemēram, Hāgas konvencija). Savukārt līdz brīdim, kamēr ES un AK nepanāk efektīvāku savstarpējās sadarbības ietvaru, tiesvedībām, kas ierosinātas pēc Brexit un tiek izskatītas AK tiesās, jurisdikcijas noteikšanai AK tiesām jāpiemēro AK nacionālās tiesības.

Attiecībā uz spriedumu savstarpēju atzīšanu un izpildi lietās, kas ir saistītas ar AK, līdz Brexit gan ES dalībvalstu tiesās, gan AK tiesās jāpiemēro ES tiesību normas. Turklāt, ja tiesvedība uzsākta līdz Brexit, bet spriedums lietā vēl nav pasludināts, ES tiesību normas jāpiemēro spriedumu atzīšanai un izpildei ES dalībvalstīs un AK arī pēc Brexit. Savukārt, ja tiesvedība ierosināta ES dalībvalstu vai AK tiesās pēc Brexit, šādu spriedumu atzīšanai un izpildei būs jāpiemēro konkrētās ES dalībvalsts vai AK nacionālās tiesību normas, nevis ES tiesību akti. Ja tiesvedības pamatā ir pušu noslēgts tiesas izvēles līgums, tad šādā tiesvedībā taisītu spriedumu atzīšanai un izpildei būs jāpiemēro Hāgas konvencija.

Tiesvedību eksperti

Lauris Liepa

Vadošais partneris

sandija.novicka@cobalt.legal

Dr. Toms Krūmiņš

Jurists

toms.krumins@cobalt.legal

Intelektuālā īpašuma tiesības

Visas AK spēkā esošas nacionālās tiesību normas, kas regulē tiesības uz preču zīmēm, dizainparaugiem un patentiem turpinās būt spēkā tāpat, kā līdz šim. Līdz ar AK izstāšanos no ES tiesību īpašniekiem būs jāpievērš uzmanību ES pieteiktajām un reģistrētajām preču zīmēm un dizainparaugiem, jo šo tiesību spēkā uzturēšana AK turpmāk prasīs papildu darbības un izmaksas, piemēram, nacionālo preču zīmju spēkā uzturēšanai nāksies piesaistīt AK praktizējošus profesionālus pārstāvjus, jo ES patentpilnvarniekiem nav pārstāvības tiesības attiecībā uz AK. Tāpat attiecībā uz autortiesībām nepieciešams pārliecināties, vai pušu noslēgtie līgumi par satura izmantošanu saglabās spēku arī AK pēc AK izstāšanās.

Preču zīmju tiesības

Preču zīmēm, kuras ir reģistrētas saskaņā ar Regulu Nr. 2017/1001 par Eiropas Savienības preču zīmi, (Eiropas Savienības Preču zīmes, "ESPZ") līdz 2020. gada 31. decembrim pēc AK izstāšanās no ES automātiski ir izveidotas ESPZ paralēlas nacionālas preču zīmes reģistrācijas UK IPO (AK Intelektuālā Īpašuma iestādē) bez maksas un bez ESPZ īpašnieka iesaistes, saglabājot ESPZ reģistrācijā norādītās prioritātes un senioritātes datumus. Jaunās AK reģistrācijas ir pilnībā neatkarīgas no ESPZ, uz kuru pamata tās ir izveidotas. Tiesību īpašnieki netiks individuāli informēti par jaunizveidotajām preču zīmēm un UK IPO nesūtīs preču zīmju reģistrācijas apliecības. Informācija par jaunajām AK preču zīmēm ir pieejama UK IPO datubāzē. Jebkuram tiesību īpašniekam ir iespēja atteikties no paralēlās reģistrācijas AK un atteikšanās gadījumā ESPZ aizsardzība attiecībā uz AK tiks uzskatīta par spēku zaudējušu ar izstāšanās dienu.

Tiesību īpašniekiem ir svarīgi pārliecināties, ka licences līgumos un citu veidu darījumos tiek norādītas jaunās AK reģistrācijas. Tāpat tiesību īpašniekiem turpmāk būs jāparūpējas, ka jaunās AK reģistrācijas tiek uzturētas spēkā un arī aizsargātas atbilstoši AK nacionālajās tiesībās paredzētajai kārtībai. Nepieciešamo informāciju par jaunām AK reģistrācijām ir iespējams atrast UK IPO datubāzē.

Preču zīmes, kuras vēl 2021. gada 1. janvārī nav reģistrētas (bet ir pieteiktas) kā ESPZ, būs jāpiesaka UK IPO, lai saņemtu reģistrāciju arī AK. Ja tiesību īpašnieks vēlas saglabāt agrāko ESPZ pieteikuma

datumu, reģistrācijas pieteikums AK būs jāiesniedz UK IPO 9 mēnešu laikā no AK izstāšanās dienas.

EUIPO (Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs) sagatavotajos materiālos tiek norādīts, ka izstāšanās diena ietekmēs ESPZ iebilduma un apelācijas lietu izskatīšanu. ESPZ relatīvā atteikuma pamatojumam, lai atteiktu vai atzītu ESPZ reģistrāciju par spēkā neesošu, ir jābūt lietas izskatīšanās brīdī. Ja pēc izstāšanās dienas šis pamatojums ir tikai AK, tad tas netiek uzskatīts par derīgu pamatojumu attiecībā uz ESPZ. ESPZ iebilduma un apelācijas lietas, balstītas vienīgi uz AK tiesību reģistrācijām, un kuras netika pagūtas izskatīt līdz izstāšanās dienai, ir apturētas. Sākot ar 2021. gada 1. janvāri ESPZ iebilduma un apelācijas lietas, kas tiek balstītas vienīgi uz AK tiesību reģistrācijām, tiek noraidītas.

AK ir starptautiskās (Madrīdes) preču zīmju sistēmas daļibvalsts. Līdz ar to, preču zīmes, kuras ir pieteiktas vai reģistrētas, izmantojot šo pieteikuma veidu, nemaina statusu, ja tās ir attiecinātas uz AK. Ja starptautiskajai reģistrācijai ir pieteikta zīme attiecībā uz ES, bet nav saņemta aizsardzība līdz izstāšanās dienai, tās īpašniekam ir jāattiecinā šis pieteikums arī uz AK, lai tā tur tiktu reģistrēta. Reģistrētas starptautiskas preču zīmes, kuras ir attiecinātas uz ES un saņemušas aizsardzību līdz izstāšanās dienai, ir automātiski attiecinātas uz AK, bet šī attiecināšana veido jaunu reģistrāciju.

Tiesību īpašnieki, kuri ir pieteikuši vienoto ES muitas aizsardzību, balstoties uz ESPZ, līdz esošā Pieprasījuma muitas iestādei rīkoties (Application for Action) termiņa beigām turpinās saņemt aizsardzību arī AK. Taču pēc termiņa beigām būs jāpiesaka atsevišķa aizsardzība AK, balstoties uz jaunizveidotajām AK preču zīmju tiesību reģistrācijām.

Dizainparaugu tiesības

Dizainparaugi, kuri ir reģistrēti saskaņā ar Regulu Nr. 6/2002 par Kopienas dizainparaugiem (Kopienas dizainparaugi, "KDP"), līdz izstāšanās dienai nodrošina vienotas izņēmuma tiesības visā ES. Pēc izstāšanās dienas, šīs reģistrācijas zaudēja spēku AK, un attiecībā uz AK automātiski tika izveidota KDP paralēla nacionāla dizainparauga reģistrācija UK IPO (AK Intelektuālā Īpašuma iestādē), saglabājot KDP reģistrācijā norādītās prioritātes un senioritātes datumus. Jaunās AK reģistrācijas ir pilnībā neatkarīgas no KDP, uz kuru pamata tās ir izveidotas. Tiesību īpašniekiem ir svarīgi pārliecināties, ka licences līgumos un citu veidu darījumos tiek

norādītas jaunās AK dizainparaugu reģistrācijas. Tāpat tiesību īpašniekiem būs turpmāk jāparūpējas, ka jaunās AK dizainparaugu reģistrācijas tiek uzturētas un aizsargātas atbilstoši AK nacionālajās tiesībās paredzētajai kārtībai.

Dizainparaugi, kuri izstāšanās brīdī ir pieteikti (bet vēl nav reģistrēti) kā KDP, būs jāpiesaka UK IPO, lai arī AK saņemtu reģistrāciju. Ja tiesību īpašnieks vēlas saglabāt agrāko KDP pieteikuma datumu, reģistrācijas pieteikums AK būs jāiesniedz UK IPO 9 mēnešu laikā no izstāšanās dienas.

Dizainparaugi, kuri tiek aizsargāti kā neregistrēti Kopienas dizainparaugi, pēc izstāšanās tiks aizsargāti AK saskaņā ar nacionālo normatīvo regulējumu. Šādos gadījumos tiesību īpašniekam jāprecizē šo tiesību apjoms un termiņi. Protams, neregistrētie Kopienas dizainparaugi pārējā ES tiek aizsargāti tāpat kā līdz šim.

AK ir starptautiskās (Hāgas) dizainparaugu sistēmas dalībvalsts. Līdz ar to, dizainparaugi, kuri ir pieteikti vai reģistrēti, izmantojot šo pieteikuma veidu, nemaina statusu, ja tie ir attiecināti uz AK. Ja ar starptautisko reģistrāciju ir pieteikts dizainparaugs attiecībā uz ES, tās īpašniekam ir jāattiecina šis pieteikums arī uz AK, lai tas tur tiktu reģistrēts. Reģistrēti starptautiskie dizainparaugi, kuri ir attiecināti uz ES, ir automātiski attiecināti uz AK, bet šis attiecināšanas rezultātā ir izveidota jauna reģistrācija.

Patenti

AK ir dalībvalsts Eiropas Patentu konvencijai ("EPK"), kas nav ES regulējums. Līdz ar to, Eiropas Patentu iestādē pieteiktiem vai piešķirti patentiem nav nekādas izmaiņas, jo tie tiek attiecināti uz katru no EPK 38 dalībvalstīm individuāli (nav vienota Eiropas patenta). Tāpat kā līdz šim, šo patentu piemērošana notiek nacionālajās tiesās saskaņā ar vispārējiem piekritības principiem. AK patenti, kuriem ir piešķirts papildus aizsardzības sertifikāts (Supplementary Protection Certificate) saskaņā ar Regulu Nr. 469/2009 par papildu aizsardzības sertifikātu zālēm, paliek spēkā arī AK.

AK ir arī Patentu kooperācijas līguma dalībvalsts, tomēr patenti, kuri ir pieteikti vai reģistrēti, izmantojot Patentu kooperācijas līgumā paredzēto reģistrācijas kārtību, nemaina statusu, ja tie ir attiecināti uz AK, un AK izstāšanās no ES šo patentu spēkā esamību neietekmēs.

Intelektuālā īpašuma tiesību eksperti

Indriķis Liepa

Partneris

indrikis.liepa@cobalt.legal

Agnese Gerharde

Zvērināta advokāta palīdzē

agnese.gerharde@cobalt.legal

Darījumi ar nekustamo īpašumu

Lai gan nekustamā īpašuma joma ir tā, kura ES ietvaros nav harmonizēta – Latvijā to pamatā regulē nacionālie tiesību akti, un ES tiesību aktu ietekme attiecībā uz nekustamā īpašuma normatīvo aktu bāzi ir neliela, Brexit ietekmēs arī to.

Ņemot vērā, ka Brexit rezultātā AK ir kļuvusi par valsti ārpus ES, uz AK valstspiederīgajiem attieksies stingrāki likumā "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" ("Pilsētas zemes likums") noteiktie ierobežojumi, būs paredzēta komplicētāka kārtība darījumiem ar zemes īpašumiem pilsētās.

Savukārt, lai gan AK ir kļuvusi par valsti ārpus ES, likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" noteikumi attiecībā uz AK valstspiederīgo tiesībām iegūt īpašumā zemi lauku apvidos vai lauksaimniecībā izmantojamo zemi nemainīsies, jo AK turpinās savu dalību Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā (OECD).

Ierobežojumi darījumiem ar pilsētas zemes īpašumiem

AK pilsoņi (ja vien īpašumtiesību maiņa nenotiks mantošanas rezultātā) un AK reģistrētie subjekti vairs nevar iegūt īpašumā zemi tādās pilsētas teritorijās kā valsts pierobežas josla, Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjosla un citu publisku ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslas (izņemot gadījumus, kad tās paredzētas apbūvei atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojuma dokumentiem) un lauksaimniecības un meža zemi pilsētā.

Pilsētas zemes īpašumu darījumu kārtība

Turpmāk AK valstspiederīgajiem, kas vēlēšies iegūt īpašumā pilsētas zemi, tās pašvaldības domei, kuras teritorijā atrodas attiecīgā zeme, būs jāiesniedz iesniegums, tam pievienojot darījuma aktu un norādot turpmāko zemes izmantošanas mērķi, ar lūgumu dot piekrišanu iegādāties attiecīgo zemi. Tikai pēc minētās piekrišanas saņemšanas AK valstspiederīgo īpašuma tiesības uz pilsētas zemes īpašumu varēs nostiprināt zemesgrāmatā.

Pilsētas zemes īpašuma tiesību saglabāšana

Tā kā līdz ar Brexit, neveicot nekādas izmaiņas kapitālsabiedrību dalībnieku struktūrā, AK reģistrētas kapitālsabiedrības pēc būtības atbilst tiem pilsētas zemes īpašumu darījuma subjektiem, kuriem ir nosakāmi ierobežojumi, pastāv iespējamība, ka turpmāk praksē pašvaldības varētu plašāk piemērot

Pilsētas zemes likumā noteikto piekrišanas sniegšanu pilsētas zemes īpašuma turpmākai saglabāšanai AK reģistrētas kapitālsabiedrības īpašumā, un pēc Brexit to attiecināt:

1. neatkarīgi no izmaiņu dalībnieku reģistros veikšanas; vai
2. uz jebkuru turpmāko izmaiņu dalībnieku reģistros veikšanu.

Izņēmumi

Zemes iegūšana pilsētās AK valstspiederīgajiem joprojām ir atļauta, ja vien tas notiek ar Latvijā vai citā ES dalībvalstī reģistrētas kapitālsabiedrības starpniecību, šādos gadījumos:

1. ja vairāk nekā 50% šīs sabiedrības kapitāla pieder ES dalībvalstu valstspiederīgajiem, Latvijas valstij vai pašvaldībai atsevišķi vai kopā;
2. vairāk nekā 50% šīs sabiedrības kapitāla pieder tādas trešās valsts fiziskām personām un sabiedrībām, ar kuru Latvija ir noslēgusi divpusēju nolīgumu par investīciju veicināšanu un savstarpēju aizsardzību, kuru Saeima ir apstiprinājusi līdz 1996. gada 31. decembrim (AK atbilst šim kritērijam);
3. vairāk nekā 50% šīs sabiedrības kapitāla pieder tādas trešās valsts fiziskām personām un sabiedrībām, ar kuru Latvija ir noslēgusi divpusēju nolīgumu par investīciju veicināšanu un savstarpēju aizsardzību pēc 1996. gada 31. decembra, ja šādā nolīgumā ir noteiktas Latvijas fizisko personu un sabiedrību tiesības attiecībā uz zemes iegūšanu attiecīgajā trešajā valstī;
4. vairāk nekā 50% šīs sabiedrības pašu kapitāla kopīgi pieder 1) - 3) punktā minētajām personām; vai
5. šāda sabiedrība ir publiska akciju sabiedrība, kuras akcijas ir kotētas fondu biržā.

Nekustamā īpašuma tiesību eksperti

Dace Silava-Tomsone

Vadošā partnere

dace.silava-tomsone@cobalt.legal

Juta Gulkeviča

Juriste

juta.gulkevica@cobalt.legal